

1. Čo je to „vláda“?

1.1 V najširšom zmysle slova „vláda“ znamená „vládnutie“. Tento široký význam pokrýva aj štátnu moc ako celok („vláda práva“, „forma vlády“...) a používa sa v anglo-americkom prostredí, kde sa bežne namiesto „state“ hovorí „government“.

1.2 V užšom zmysle slova „vláda“ označuje iba výkonnú moc, či už na ústrednej úrovni (Vláda SR, ministerstvá, Protimonopolný úrad...) alebo miestnej úrovni (okresné úrady, regionálny úrad verejného zdravotníctva...). V tomto zmysle možno pod vládu zahrnúť aj prezidenta či prezidentku.

1.3 V najužšom zmysle slova pod „vládou“ rozumieme konkrétny orgán – najvyšší kolektívny orgán exekutívy, ktorý sa u nás nazýva Vláda SR.

2. Špecifiká a kompetencie výkonnej moci

Povaha výkonnej moci je rôznorodá: táto moc tvorí právo a zároveň ho aj aplikuje.

2.1 Tvorba práva

2.1.1 Originálna a delegovaná normotvorba: Originálnu normotvorbu majú v rukách iba priamo volené kolegiátne orgány (najmä parlament), zatiaľ čo výkonné orgány tvoria právo iba v rámci delegovanej normotvorby. Predpisy výkonnej moci sú **vykonávacie právne predpisy** – t. j. predpisy, ktorých účelom je vykonať pôvodnú normotvorbu. Delegácia normotvorby má v našich podmienkach dve podoby.

Generálne splnomocnenie na vydávanie vykonávacích právnych predpisov má **Vláda SR** – tá môže svojím nariadením vykonať ktorýkoľvek platný zákon (táto delegácia vyplýva priamo z ústavy).

Špeciálne splnomocnenie majú **ministerstvá** a **iné orgány štátnej správy** – tie môžu svojimi právnymi predpismi vykonať iba také zákony, ktoré ich k tomu priamo a explicitne zmocňujú; iné zákony vykonať nesmú.

2.1.2 Vecná pôsobnosť: Rozdiel medzi originálnou a delegovanou normotvorbou spočíva v tom, že pri tej prvej môže orgán upraviť akýkoľvek spoločenský vzťah, zatiaľ čo pri tej druhej môže orgán upraviť len menej podstatné vzťahy. V delegovanej normotvorbe sa typicky upravujú skôr technické a expertné detaily.

2.1.3 Právna sila: Delegovaná normotvorba má nižšiu právnu silu ako normotvorba pôvodná. Preto musia byť nariadenia vlády a vyhlášky ministerstiev v súlade so zákonmi a ústavou parlamentu. A preto obecné VZN vydané vo veciach územnej samosprávy nemusia byť v súlade s nariadeniami vlády a vyhláškami ministerstiev.

2.2 Aplikácia práva

Rozdiel medzi aplikáciou práva výkonnou mocou a súdnou mocou spočíva v nasledujúcom:

2.2.1 Výkonná moc má pri aplikácii práva typicky **väčšiu mieru voľného uváženia**, čo súvisí s faktom, že výkonné orgány nerozhodujú len o právach a povinnostiach, ale aj o implementácii rôznych vládnych politík.

2.2.2 Organizačným princípom hierarchie výkonnej moci je **striktný princíp subordinácie**, zatiaľ čo organizačným princípom súdnej hierarchie je princíp inštančného postupu v kombinácii s princípom sudcovskej nezávislosti.

Poznámka: Verejná moc v demokracii by mala byť budovaná v súlade s **princípom subsidiarity**, t. j. princípom vertikálnej delby moci, podľa ktorého moc sa distribuuje od najnižšieho článku po najvyšší, pričom vyšší článok má konať iba v prípade, ak nižší článok zlyháva.

3. Štruktúra vrcholnej výkonnej moci: prezident a vláda

Podoba deľby moci medzi prezidentom a vládou závisí od toho, či sa v danom štáte uplatňuje systém (veľkej) deľby moci alebo systém parlamentarizmu.

3.1 Prezident

V systéme klasického parlamentarizmu je postavenie prezidenta slabé.

3.1.1 Právomoci súvisiace s **legislatívnym procesom**: právo suspenzívneho legislatívneho veta + aktívna legitimácia v konaní o súlade právnych predpisov.

3.1.2 Právomoci **v oblasti exekutívy**: prezident poveruje zostavením vlády osobu s predpokladom, že získa dôveru parlamentu, menuje predsedu vlády a členov vlády, vyšších štátnych funkcionárov, má kompetencie v oblasti zahraničných vecí, je hlavným veliteľom vojska, niektoré akty prezidenta sú platné len, ak ich **kontrasignuje** člen vlády...

3.1.3 *Priama voľba prezidenta neposilňuje právomoci prezidenta bezprostredne*. Skôr im len dáva väčšiu politickú váhu, pričom ak vôbec nejaké posilnenie prezidenta nastane, tak v dôsledku charizmy osoby, ktorá prezidentskú funkciu zastáva a v dôsledku toho, že ostatné orgány tejto expanzii nebránia.

3.2 Vláda (v najužšom zmysle slova)

V parlamentarizme je vláda zodpovedná za realizáciu svojho programového vyhlásenia parlamentu, ktorý jej vyslovuje dôveru, resp. nedôveru. V prezidentských republikách je vláda zodpovedná prezidentovi, ktorý môže odvolať ktoréhokoľvek člena vlády podľa svojej voľnej úvahy.

Vláda realizuje svoje programové vyhlásenie viacerými spôsobmi, z ktorých tie najvýznamnejšie sú:

- zákonodarná iniciatíva,
- vykonávanie zákonov,
- kreačné právomoci,
- podrobnejšie pozri čl. 119 ústavy.